

"הסכם המאחזים" - לא פינוי ולא הקפאה

ניתוח הסכם המאחזים הראשון של ברק עם המתנחלים מאוקטובר 1999

צוות מעקב התנחלויות, שלום עכשיו (www.peacenow.org.il), מארס 2008

א. "הסכם המאחזים" – כבר היינו בסרט הזה

לאחרונה התבשרנו על "הסכם מאחזים" המתגבש בין שר הבטחון אהוד ברק לבין ראשי המתנחלים, לפיו חלק מהמאחזים יפנוו "בהסכמה" ויועתקו למקומות חדשים בשטחים. גם באוקטובר 1999 פורסמו ידיעות על "הסכם המאחזים" בין אהוד ברק שהיה אז רה"מ ושר בטחון לבין ראשי מועצת יש"ע. פרטי ההסכם והרשימות לא פורסמו באופן רשמי אך התקשורת דיווחה על הסכם לפיו חלק מהמאחזים יפנוו, חלק יועתקו למקום חדש, חלק יאושרו וחלק "יוקפאו" (כלומר לא יפנוו אך הבנייה בהם תיאסר).

פרטי ההסכם כפי שדווח בתקשורת¹:

מספר המאחזים	
10	מאחזים שיפנוו
2	מאחזים שיועתקו למקום חדש
19	מאחזים ש"יוקפאו"
11	מאחזים שיאושרו

- מבדיקת "שלום עכשיו" עולה כי כמעט כל המאחזים שבהסכם אוכלסו, נבנו והתפתחו מאז:
- **מאחזים שהוסכם לפנות** – כולם נבנו והתפתחו והם קיימים ועומדים גם היום (למעט אחד²). לפחות בשני מאחזים נבנו גם מבני קבע (מצפה חגית ופלגי מים) וארבעה מאחזים שלא היו מאויישים ב-1999 אוכלסו (אש קודש, פלגי מים, קידה וגבעה 26 שמאוייש חלקית היום).
- **שני המאחזים שהוסכם להעתיק** – אחד הועבר למקום חדש ולאחר מכן חזר למקום המקורי (מצפה כרמים), ואחד עבר למקום חדש במרחק של כ-900 מ' (חוות מעון).
- **מאחזים שהוסכם "להקפיא"** - בכל 19 המאחזים ש"הוקפאו" נרשם גידול ולפחות בארבעה נבנו גם מבני קבע (ברוכין, גבעת הראל, היובל וחרשה).
- **מאחזים ש"אושרו"** – כולם גדלו והתפתחו ולפחות בארבעה נבנו גם מבני קבע. כדאי לציין שה"אישור" לכאורה של ברק לאותם מאחזים אינו מהווה אישור רשמי וחוקי של המאחז. כך מסבירה זאת עו"ד טליה ששון בדו"ח שחיברה על המאחזים: "ראש הממשלה לשעבר ברק הסכים שלא לפנות מספר מאחזים, ולגבי אחרים הסכים לקדם הליכי תכנית מפורטת והכול במסגרת הסכם לפינוי מאחזים מרצון על ידי המתנחלים. הסכם זה איננו בגדר אישור מדיני להקמת המאחזים" (דו"ח ששון, עמ' 133. ההדגשות הוספו).
- **מאחזים חדשים** - מלבד זאת הוקמו מאז ההסכם ועד היום עוד לפחות 60 מאחזים חדשים.

¹ המידע מסתמך על פירסומים בתקשורת ובפרט בעיתון הארץ מימים 14 ו-15 באוקטובר 1999 וכן מ-8/11/99.

² "איתור 51 ו-52" בחברון, מאחז לא מאוייש שנמצא היום בשליטת הצבא.

ב. משמעות הסכם המאחזים החדש:

1. **הקמת התנחלויות ושכונות חדשות** – לפי הדיווחים בתקשורת והתבטאויות אנשי משרד הבטחון מדובר בהסכמה על "העתקה" של מאחזים למקומות חדשים. הקמת התנחלויות ושכונות חדשות תהווה סטירת לחי מצלצלת לתהליך המדיני עליו מצהירה הממשלה. לא ניתן לקיים מו"מ על הסדר הקבע ולהצהיר בכנות על כוונה להגיע להסכם שיכלול פינוי התנחלויות כאשר בפועל מקימים התנחלויות חדשות.
 2. **כניעת הממשלה לאיומי האלימות של המתנחלים** – ההסכם המתגבש מהווה פרס לפורעי חוק והוא תוצאה של כניעת הממשלה לאיומים של ראשי המתנחלים באלימות, לפיהם "במקרה של פינוי תהיה עמונה שנייה". האלימות בעת ביצוע צווי ההריסה במאחז עמונה (גם אם תגובת המשטרה היתה אלימה וברוטלית מעבר לנדרש), נעשתה ביודעין על מנת "להעלות את המחיר" של הפינוי, כדי שבעתיד הממשלה תפחד לפנות מתנחלים. מאז ממשכים מנהיגי המתנחלים לאיים כי אם יהיה פינוי תהיה אלימות, במקום להוקיע את האלימות ולהרגיע את הרוחות. התנגדות לא אלימה לפינוי היא לגיטימית ובכוחה של המשטרה להתמודד איתה, אך אסור לממשלה להיכנע לאיומי אלימות.
 3. **"פינוי" והעתקה - בלוף שלא יעבוד** – הציבור הישראלי כמו גם הקהילה הבינלאומית לא יקבלו את הבלוף של פינוי התנחלות אחת ובמקומה הקמה של התנחלות שנייה. הפלסטינים המתונים לא יוכלו להציג את הפינוי כהישג של הידברות עם ישראל, הם יוצגו כמי שמעניקים אישור לישראל לבנות בהתנחלויות בחסות ההידברות, וכוחם של החמאס ומתנגדי ההסכם יגדל.
 4. **ההסכם ממילא לא יעבוד** – הנסיון מראה כי גם כאשר היתה הסכמה עם ראשי המתנחלים על פינוי מרצון של מאחזים, התוצאה היתה בסופו של דבר שהמאחזים חזרו למקומם ואף גדלו. יתרה מכך, קיים חשש סביר שגם אם ראשי המתנחלים מסכימים לפינוי מרצון ואף חלק מהמתנחלים ייצאו ביוזמתם מהמאחז, בכל זאת ימצאו מתנחלים שיסרבו להתפנות או אף גיעו במיוחד למקום כדי להתנגד באלימות לפינוי. כך שכל המאמץ עלול להיות לשווא.
- שלוש עכשיו דורשת מהממשלה לפנות באופן מוחלט את כל המאחזים ולא לפתוח פתח לאישורם. רק פינוי מוחלט של כל המאחזים הלא חוקיים, ומשא ומתן כן ורציני עם הפלסטינים המתונים על כל סוגיות הליבה יכול להביא פתרון של שקט למדינת ישראל, ולהבטיח את קיומה בעתיד.

המאחז פלגי מים, כיום

המאחז פלגי מים ש"פונה" בהסכם ברק, 2001

ג. רשימת המאחזים בהסכם המאחזים מ-1999

שם המאחז	מצב ב-1999	הסכם המאחזים 1999	מצב במארס 2008
1. אחוזת שלהבת	מאוייש	אישור	מאוכלס
2. איבי הנחל	מאוייש	אישור	מאוכלס
3. בת עין מערב	מאוייש	אישור	מאוכלס + בתי קבע
4. גבעת הדגן	מאוייש	אישור	מאוכלס
5. גבעת החי"ש	מאוייש	אישור	מאוכלס + בתי קבע
6. ההר	מאוייש	אישור	מאוכלס
7. החווה של סקאלי	מאוייש	אישור	מאוכלס
8. נוף הרים (עלי)	מאוייש	אישור	מאוכלס + בתי קבע
9. עין פרת	מאוייש	אישור	מאוכלס
10. שדה בר	מאוייש	אישור	מאוכלס + בתי קבע
11. תפוח מערב	מאוייש	אישור	מאוכלס
12. חוות מעון	מאוייש	העתקה למקום חדש	הועתק למקום סמוך ומאוכלס
13. מצפה כרמים	מאוייש	העתקה למקום חדש	הועתק למקום סמוך, חזר למקום המקורי ומאוכלס
14. מכינה קדם צבאית אלישע (צופית)	מאוייש	יפונה בתום שנת הלימודים במכינה שבמקום	מאוכלס
15. מצפה יאיר (מגן דוד)	מאוייש	יפונה והאדמה תיועד למרעה	מאוכלס
16. אחיה	מאוייש	מוקפא	מאוכלס
17. אלוני שילה	מאוייש	מוקפא	מאוכלס
18. ברוכין	מאוייש	מוקפא	מאוכלס + בתי קבע
19. ברכה א'	מאוייש	מוקפא	מאוכלס
20. גבעה 782	מאוייש	מוקפא	מאוכלס
21. גבעה 851	מאוייש	מוקפא	מאוכלס
22. גבעות עולם	מאוייש	מוקפא	מאוכלס
23. גבעת הראל	מאוייש	מוקפא	מאוכלס + בתי קבע
24. היובל	מאוייש	מוקפא	מאוכלס + בתי קבע
25. הר חמד	מאוייש	מוקפא	מאוכלס
26. חוות מור	מאוייש	מוקפא	מאוכלס
27. חורש ירון	מאוייש	מוקפא	מאוכלס
28. חרשה	מאוייש	מוקפא	מאוכלס + בתי קבע
29. להבת יצהר	מאוייש	מוקפא	מאוכלס
30. מגן דן	מאוייש	מוקפא	מאוכלס
31. מצפה דני	מאוייש	מוקפא	מאוכלס
32. סנה יעקב	מאוייש	מוקפא	מאוכלס
33. עדי עד	מאוייש	מוקפא	מאוכלס
34. עמונה	מאוייש	מוקפא	מאוכלס
35. איתור 51/2 בחברון	לא מאוייש	פינוי	לא מאוכלס בשליטת הצבא
36. אש קודש	לא מאוייש	פינוי	מאוכלס
37. גבעה 26	לא מאוייש	פינוי	מאוכלס מדי פעם
38. גבעה 777	מאוייש	פינוי	מאוכלס
39. מצפה חגית	מאוייש	פינוי	מאוכלס + בתי קבע
40. נווה ארז	מאוייש	פינוי	מאוכלס
41. פלגי מים	לא מאוייש	פינוי	מאוכלס + בתי קבע
42. קידה	לא מאוייש	פינוי	מאוכלס